

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет української філології, іноземних мов та соціальних комунікацій
Кафедра перекладу, прикладної та загальної лінгвістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Завідувач кафедри

« 15 » серпня 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Контрастивна лексикологія

Рівень вищої освіти: перший бакалаврський

Галузь знань: 03 Гуманітарні науки

Спеціальність: 035 Філологія, спеціалізація: 035.041 Германські мови та література (переклад включно)

Освітня програма: Філологія (германські мови і літератури (Переклад. Англійська та німецька мови включно))

Форма навчання: денна

2024 – 2025 навчальний рік

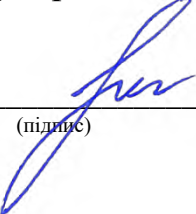
Робоча програма навчальної дисципліни «Контрастивна лексикологія» розроблена на основі освітньо-професійної програми Філологія (германські мови і літератури (Переклад. Англійська та німецька мови включно)), навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавр за спеціальністю 035 Філологія, спеціалізацією 035.041 Германські мови та література (переклад включно)

Розробник: Тарануха Т.В., кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики

Протокол № 1 від «15» серпня 2024 року

Завідувач кафедри перекладу, прикладної та загальної лінгвістики

_____
(підпис)

Ярова Л.О.
_____
(прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи перекладу (німецька мова)» для студентів спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 Германські мови та література (переклад включно) за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти. – ЦДУ імені В. Винниченка, 2023. – 13 с.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність/напрямок, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Спеціальність/напрямок: 035 Філологія 035.041 Германські мови та література (переклад включно)	За вибором
Індивідуальне науково-дослідне завдання не передбачено	Освітня програма: Філологія (германські мови і літератури (Переклад. Німецька та англійська мови включно))	Рік підготовки
		3-й
Загальна кількість годин – 150		Семестр
		6-й
Тижневих годин: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6	Рівень вищої освіти: бакалавр	Лекції
		30
		Практичні, семінарські
		20
		Лабораторні
		не передбачено
		Самостійна робота
		100
		Індивідуальні завдання:
		не передбачено
Вид контролю:	залік	

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни

Мета:

Основною *метою* курсу є сформувані у студентів розуміння теоретичних основ та базових понять лексикології у зіставленні мовних універсалій, виявленні ізоморфних та аломорфних ознак у лексичних системах німецької та української мов; сформувані вміння бачити системні зв'язки лексичних явищ; удосконалювати навички практичного використання мовних одиниць у процесі комунікації.

Завдання:

розгляд слова в єдності всіх його характеристик (фонетичних, граматичних, семантичних, стилістичних); вивчення словникового фонду мови у діахронічному

та синхронічному аспектах; ознайомлення студентів з лексикою та фразеологією німецької мови як сукупністю слів, словотворчих елементів, фразеологічних моделей, які складають цілісну систему; вивчення студентами словникового фонду мови в культурологічному аспекті; усвідомлення студентами сутності мовних явищ системи німецької мови; розвиток та удосконалення навичок практичного використання словникового та фразеологічного складу мови.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі *компетентності*:

1. Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі навчання та у процесі професійної діяльності, що передбачає застосування здобутків суміжних наук (філології, лінгвістики, перекладу, прикладної лінгвістики, термінознавства, інформатики та ін.) і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2. Загальні компетентності

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного, демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 12. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій.

3. Фахові компетентності

ФК1. Здатність розуміти та демонструвати знання з теорії та практики іноземної мови; усвідомлювати специфіку мовознавчого, перекладознавчого та літературознавчого компонентів; розуміти основні факти, концепції, проблеми в області філологічних знань.

ФК2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні та про структурно-системну організацію писемного та усного тексту як механізму вербальної комунікації.

ФК13. Здатність ефективно формувати свою комунікативну стратегію, користуватися різноманітними тактичними прийомами комунікації з урахуванням міжкультурної компетентності – знань звичаїв, традицій іншої культури, що забезпечує успішне спілкування між комунікантами і досягнення запланованого прагматичного результату.

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 1. Володіти та дотримуватись етичних норм, світоглядних засад, ціннісних орієнтирів і норм професійної етики; демонструвати адекватну професійну, соціальну та емоційну поведінку, усвідомлювати необхідність балансу між свободою та відповідальністю в демократичному суспільстві та визнавати власну відповідальність за свої вчинки.

ПРН 4. Ідентифікувати, класифікувати і аналізувати мовні одиниці різних мовних рівнів (фонетичного, морфологічного, синтаксичного, лексичного, стилістичного), визначати їх взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 11. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 17. Поважати індивідуальне та культурне різноманіття, знати особливості міжкультурної комунікації та взаємодії, згладжувати конфлікти між різними системами цінностей, використовувати білінгвальну компетентність для організації ефективної міжкультурної комунікації на рівні професійного і побутового спілкування, володіти дискурсом на рівні, необхідному для організації та виконання замовлення та професійного обґрунтування власних рішень.

ПРН 18. Аналізувати робочу ситуацію, що склалася, здійснювати оцінку і корекцію власної діяльності, нести відповідальність за результати своєї роботи.

ПРН 19. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Контрастивна лексикологія як наукова і навчальна дисципліна. Завдання, предмет і об'єкт контрастивної лексикології. Розвиток контрастивної лексикології як науки.

Тема 2. Семасіологія.

Семасіологія як наукова дисципліна. Слово як центральна одиниця мови. Значення слова. Сміслова структура слова.

Тема 3. Синтагматичні відношення в лексиці.

Дистрибуція, валентність, сполучуваність.

Тема 4. Парадигматичні відношення в лексиці.

Типи лексичних мікросистем. Характерні ознаки лексичних мікросистем. Синонімія та антонімія. Структурні відношення між елементами лексичних угруповань. Польовий і прототипний принципи опису лексичної семантики.

Тема 5. Зміна значення слова.

Причини зміни значення. Типи зміни значення. Зміни лексичного складу мови. Регулярність семантичних змін.

Тема 6. Вмотивованість значення.

Типи вмотивованості слова. Мотивація і де мотивація.

Тема 7. Фразеологія.

Фразеологізм і фразеологія. Класифікація фразеологізмів. Походження і культурно-історична вмотивованість німецьких і українських фразеологізмів. Парадигматичні відношення у фразеології.

Тема 8. Словотвір.

Словотвір як наукова дисципліна. Поняття морфеми. Типи морфем. Типи, засоби та причини словотворення. Дери́вація. Осно́во- і словоскладання. Семантичні відношення між компонентами складних слів. Конверсія. Творення складноскорочених слів. Парадигматичні відношення у словотворенні.

Тема 9. Ономастика.

Антропоніми. Топоніми.

Тема 10. Словниковий склад мови.

Запозичена лексика: типи і джерела запозичень. Асиміляція запозичень і пуристичні рухи. Територіальна та соціальна диференціації лексичного складу мови.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усьо	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	
1	2	3	4	5	6	7
Тема 1. Контрастивна лексикологія як наукова і навчальна дисципліна.	16	4	2			10
Тема 2. Семасіологія.	16	4	2			10
Тема 3. Синтагматичні відношення в лексиці.	16	4	2			10
Тема 4. Парадигматичні відношення в лексиці.	16	4	2			10
Тема 5. Зміна значення слова.	16	4	2			10
Тема 6. Вмотивованість значення.	14	2	2			10
Тема 7. Фразеологія.	14	2	2			10

Тема 8. Словотвір.	14	2	2			10
Тема 9. Ономастика.	14	2	2			10
Тема 10. Словниковий склад мови.	14	2	2			10
Всього годин	150	30	20			100
ІНДЗ						
ІНДЗ			-	-		-
Усього годин						

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Контрастивна лексикологія як наукова і навчальна дисципліна.	4
2.	Семасіологія.	4
3.	Синтагматичні відношення в лексиці.	4
4.	Парадигматичні відношення в лексиці.	4
5.	Зміна значення слова.	4
6.	Вмотивованість значення.	2
7.	Фразеологія.	2
8.	Словотвір.	2
9.	Ономастика.	2
10.	Словниковий склад мови.	2
	Разом	30

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Контрастивна лексикологія як наукова і навчальна дисципліна.	2
2.	Семасіологія.	2
3.	Синтагматичні відношення в лексиці.	2
4.	Парадигматичні відношення в лексиці.	2
5.	Зміна значення слова.	2
6.	Вмотивованість значення.	2

7.	Фразеологія.	2
8.	Словотвір.	2
9.	Ономастика.	2
10.	Словниковий склад мови.	2
	Разом	20

4.2. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Не передбачено	

4.3. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Контрастивна лексикологія як наукова і навчальна дисципліна.	7
2.	Семасіологія.	10
3.	Синтагматичні відношення в лексиці.	10
4.	Парадигматичні відношення в лексиці.	10
5.	Зміна значення слова.	10
6.	Вмотивованість значення.	10
7.	Фразеологія.	10
8.	Словотвір.	10
9.	Ономастика.	10
10.	Словниковий склад мови.	10
	Разом	100

4.5. Індивідуальні завдання

Не передбачено

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «Основи перекладу (німецька мова)» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

- 1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:
  - словесні (розповідь, бесіда);
  - наочні (презентація, демонстрування);
  - практичні методи (практичні завдання).
- 2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:
  - метод проблемного викладу матеріалу;
  - навчальної дискусії.
- 3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:
  - усного контролю;
  - письмового контролю;
  - самоконтролю та взаємоконтролю;
  - рецензування відповідей.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти. Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Використовуються такі методи контролю (усний, письмовий), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів до навчально-пізнавальної діяльності.

Поточний контроль. *Завданням поточного контролю* є перевірка розуміння та засвоєння певної частини учбового матеріалу, рівня сформованості навичок, умінь самостійно опрацьовувати навчальний матеріал, здатності осмислити зміст теми.

Об'єктами поточного контролю знань студента є систематичність та активність роботи на заняттях; виконання завдань для самостійної роботи. Оцінюванню підлягають рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах на практичних заняттях; активність при обговоренні питань практичного заняття; результати тестування.

У разі невиконання завдань поточного контролю студент має право скласти їх індивідуально до останнього практичного заняття за дозволом завідувача кафедри.

Підсумковий контроль. *Завданням підсумкового контролю* є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

4.8. Схема нарахування балів, які отримують студенти

Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Всього
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73	задовільно	
60-63		
35-59	незадовільно	незараховано
1-34	незадовільно	незараховано

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Білоус О. М. Порівняльна лексикологія (курс лекцій німецькою мовою) : Навчальний посібник : видання 2-ге доопрацьоване та доповнене. Кіровоград : РВВ КДПУ імені Володимира Винниченка, 2013. 244 с.
2. Бодик О. П., Рудакова Т. М. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 416 с.
3. Гінка Б. І. Лексикологія німецької мови. Лекції та семінари : Навчальний посібник /3-тє вид., переробл. і доп. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 416 с.
4. Левицький В. В. Лексикологія німецької мови: посібник. Вінниця : Нова книга, 2014. 392 с.
5. Oguy O. D. Lexikologie der deutschen Sprache. Winnyts'a : Nowa knyha, 2003. 416 S.
6. Schippan Th. Lexikologie der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen : Max Niemeyer Verlag, 1996. 306 S.

Допоміжна

1. Малюга Н. М., Шарманова Н. М. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія, фразеологія, лексикографія : навч. посіб. Вид. 2-ге, стереотип. Кривий Ріг, 2013. 82 с.
2. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови. К. : Знання, 2007. 494 с.
3. Фразеологія: знакові величини / Баран Я.А., Зимомря М.І., Білоус О.М., Зимомря І.М. Вінниця : Нова Книга, 2008. 256 с.
4. Burger H. Phraseologie. Eine Einführung am Beispiel des Deutschen. Berlin : Erich Schmidt Verlag, 1998. 224 S.
5. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen : Niemeyer, 1997. 299 S.
6. Földes C. Deutsche Phraseologie kontrastiv: intra- und interlinguale Zugänge Heidelberg : Groos, 1996. Bd.15. 224 S.
7. Linke A., Nussbaumer M., Portmann P. Studienbuch Linguistik. Tübingen : Niemeyer, 2004. 544 S.
8. Nation und Sprache. Die Diskussion ihres Verhältnisses in Geschichte und Gegenwart. Herausgegeben von A. Gardt. Berlin, 2000. 924 S.
9. Römer C., Matzke B. Lexikologie des Deutschen. Eine Einführung. 2. Aufgabe. Tübingen : Gunter Narr Verlag, 2005. 236 S.
10. Schläfer M. Lexikologie und Lexikographie. Berlin, Erich Schmidt Verlag GmbH & Co., 2002. 200 S.

5.3. Інформаційні ресурси

1. Duden – <https://www.duden.de/>
2. «Словники України online» – <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
3. Тлумачний словник української мови у 20-ти томах – <https://sum20ua.com/>

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в

Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022)